

Uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 89/10

Sędzia SN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

Sędzia SN Marian Kocon (sprawozdawca)

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz

Sąd Najwyższy w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzycieli "C.", sp. z o.o. w W., W. Banku Spółdzielczego w J. (...) przeciwko dłużnikom Markowi S. i Iwonie S. przy udziale wierzyciela hipotecznego "C.P.", sp. z o.o. w W. po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 25 listopada 2010 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 24 czerwca 2010 r.:

"Czy zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i postanowieniu sądu, wydanym w trybie art. 988 § 2 k.p.c., o wstrzymaniu wydania postanowienia co do udzielenia przybicia, stanowi przeszkodę w wydaniu postanowienia o udzieleniu przybicia na rzecz licytanta, który zaoferował najwyższą cenę?"

podjął uchwałę:

Zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i wstrzymaniu przez sąd wydania postanowienia co do udzielenia przybicia stanowi przeszkodę do wydania postanowienia o udzieleniu przybicia.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Okręgowy w Olsztynie zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 8 marca 2010 r., którym udzielono przybicia prawa własności bliżej określonej nieruchomości. Postanowienie to zapadło po zamknięciu przetargu, a przed wydaniem postanowienia o przybiciu, gdy na wniosek wierzyciela postępowanie egzekucyjne zostało zawieszono.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie konieczne jest rozstrzygnięcie, czy po zamknięciu przetargu, a przed wydaniem postanowienia o przybiciu (art. 987 k.p.c.) wierzyciel może złożyć skutecznie wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Odniesienie się do tej kwestii wymaga przede wszystkim uwzględnienia art. 820 k.p.c. oraz obowiązującej w postępowaniu egzekucyjnym zasady dyspozycyjności (rozporządzalności). Zasada ta realizowana jest w postępowaniu egzekucyjnym w jeszcze większym stopniu niż w postępowaniu rozpoznawczym, zarówno w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, jak i we właściwym postępowaniu egzekucyjnym. Zgodnie z tą zasadą, możliwość rozporządzania przedmiotem postępowania oraz środkami prawnymi w postępowaniu przysługuje podmiotom, których sfery prawnej dotyczy postępowanie. Dyspozycyjność postępowania egzekucyjnego pozostaje w związku z zasadniczym celem egzekucji, którym jest zaspokojenie roszczeń wierzyciela, wobec czego jest on dysponentem tego postępowania. Istotnym przejawem zasady dyspozycyjności jest decyzja wierzyciela o zawieszeniu oraz o zakończeniu postępowania egzekucyjnego przez jego umorzenie.

Wykładnia językowa art. 820 zdanie pierwsze k.p.c. prowadzi do jednoznacznych wniosków; ze sformułowania „organ egzekucyjny zawiesza” wynika, że zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela jest obligatoryjne i nie podlega kontroli ze strony organu egzekucyjnego. Powszechnie podkreśla się, że uprawnienie wierzyciela do żądania zawieszenia postępowania egzekucyjnego nie jest niczym ograniczone. Organ egzekucyjny ma obowiązek zawiesić postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela, także wtedy, gdy w jego ocenie zawieszenie nie jest celowe i może przyczynić się do bezskuteczności egzekucji. Wierzyciel zatem jest uprawniony do żądania zawieszenia postępowania na każdym etapie egzekucji, w tym egzekucji z nieruchomości. Chwilą graniczną dla uwzględnienia tego żądania jest, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 października 2004 r., II CK 96/04 (OSNC 2005, nr 10, poz. 178), wydanie postanowienia o udzieleniu przybicia, z tą bowiem chwilą, a ściślej, z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przybiciu, w sposób pewny zostaje określony nabywca nieruchomości (art. 990 i 967 k.p.c.), który uzyskuje prawo do przysądzenia własności, po wykonaniu warunków licytacyjnych, czyli po złożeniu na

rachunek depozytowy sądu ceny nabycia z potrąceniem rękojmi złożonej w gotówce.

Stanowisko, że po wydaniu postanowienia o udzieleniu przybicia wniosek wierzyciela o zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie może być uwzględniony, prowadzi do ograniczenia zasady dyspozycyjności, do czego brak podstaw. Należy zauważyć, że dopiero przybicie, a nie zamknięcie przetargu jest aktem procesowym decydującym w dalszym przebiegu egzekucji o przeniesieniu własności nieruchomości na rzecz nabywcy egzekucyjnego, stosownie bowiem do art. 995 k.p.c., osoba, na rzecz której udzielono przybicia, uzyskuje, jeżeli wykona warunki licytacyjne, prawo do przysądzenia jej własności nieruchomości. Ponadto przybicie jest także równoznaczne ze stwierdzeniem, że przetarg został przeprowadzony zgodnie z prawem; dopóki nie zostanie wydane postanowienie o przybiciu, dopóty licytant, który zaoferował najwyższą cenę, nie ma pewności, iż uzyska status nabywcy.

Przepisy prawa egzekucyjnego nie regulują ogólnych następstw zawieszenia postępowania egzekucyjnego. W sytuacji, w której po zamknięciu przetargu, a przed wydaniem postanowienia o przybiciu (art. 987 k.p.c.) sąd na wniosek wierzyciela (art. 820 k.p.c.) zawiesił postępowanie egzekucyjne, ma zastosowanie art. 179 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Przepisy o egzekucji z nieruchomości nie modyfikują regulacji przewidzianej w art. 179 § 3 k.p.c., w szczególności przepisy o licytacji oraz przybiciu prawa własności nieruchomości. Zastosowanie tego przepisu oznacza, że w okresie zawieszenia postępowania organ egzekucyjny nie może podjąć żadnych czynności egzekucyjnych. W okresie zawieszenia postępowania nie mogą być dokonywane dalsze czynności egzekucyjne ani w stosunku do dłużnika, ani w stosunku do wierzyciela, chociażby wynikały z pozostających w mocy czynności egzekucyjnych. Właśnie istota zawieszenia postępowania egzekucyjnego polega na niedopuszczalności podejmowania w czasie jego trwania jakichkolwiek czynności egzekucyjnych, z wyjątkiem czynności zmierzających do podjęcia zawieszzonego postępowania oraz ustanowienia przez sąd egzekucyjny kuratora dla dłużnika niemającego zdolności procesowej ani przedstawiciela ustawowego na czas do ustanowienia tego przedstawiciela.

Wychodząc z tych założeń należy uznać, że w okresie zawieszenia postępowania sąd nie jest władny podejmować czynności egzekucyjnych, w tym przypadku o charakterze orzekającym, i wydać postanowienia o przybiciu. Nie budzi

wątpliwości, że przybicie w egzekucji z nieruchomości jest czynnością egzekucyjną sądu rejonowego działającego jako organ egzekucyjny we właściwym postępowaniu egzekucyjnym.

Nie jest uzasadniona sugestia, że licytantowi oferującemu najwyższą cenę na licytacji przysługuje roszczenie (prawo), które powinno być zrealizowane pomimo zawieszenia postępowania, licytant ten bowiem ma prawo do udzielenia mu przybicia, jednakże w tym znaczeniu, iż sędzia, pod którego nadzorem odbyła się licytacja, nie może wybierać między złożonymi w toku przetargu ofertami; takie prawo nie służy również stronom. Prawo do udzielenia przybicia nie jest prawem, które może być realizowane bezwzględnie, niezależnie od sytuacji procesowej powstałej przed, w czasie lub po zamknięciu przetargu, a przed wydaniem postanowienia o przybiciu. Wystarczy powołać art. 991 k.p.c., który reguluje podstawy odmowy przybicia; w odniesieniu do licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę ustawodawca nie sformułował żadnego prawa, tak jak uczynił to wobec nabywcy licytacyjnego. Zgodnie z art. 995 k.p.c., osoba, na rzecz której udzielono przybicia, uzyskuje, jeżeli wykona warunki licytacyjne, prawo do przysądzenia jej własności nieruchomości.

Stosownie do art. 991 § 2 *in principio* k.p.c., sąd odmawia przybicia, jeżeli postępowanie podlegało umorzeniu lub zawieszeniu. Wykładnia językowa tego przepisu prowadzi do wniosku, że należy odnosić go tylko do takich przypadków, w których – mimo istnienia podstaw zawieszenia lub umorzenia postępowania – do tego nie doszło. Tym bardziej nie można udzielić przybicia, gdy umorzono lub zawieszono postępowanie. Uzasadniony jest zatem wniosek, że zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i wstrzymaniu przez sąd wydania postanowienia co do udzielenia przybicia stanowi przeszkodę do wydania postanowienia o udzieleniu przybicia.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.